Ədəbiyyat qəzeti

Hüseynbala MİRƏLƏMOV

Yaponiya - Günəşlə oyanıb yüksələn ölkə

Tanınmış yazıçı-dramaturq, Milli Məclisin deputatı Hüseynbala Mirələmov həm nəsr, həm dram, həm də publisistik əsərlərin müəllifi kimi geniş oxucu kütləsinə yaxşı tanışdır. ***Onun publisistikasında müxtəlif ölkələrə səyahətlərlə bağlı təəssüratları özünəməxsus yer tutur. "Çində möhtəşəm on gün" və 2015-ci ildə rus dilində işıq üzü görmüş "Çin - dünyanın səkkizinci möcüzəsi" əsərləri ədəbiyyatsevərlər tərəfindən maraqla qarşılanıb. Müəllifin Yunanıstan, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Küveyt, qonşu Gürcüstan və s. ölkələrdən bəhs edən yol qeydləri də bu qəbildəndir. Yazıçı son dəfə Azərbaycan nümayəndə heyətinin tərkibində Yaponiyada olmuş və öz təəssüratlarını əhatəli şəkildə qələmə almışdır. H.Mirələmovun "Yaponiya - Günəşlə oyanıb yüksələn ölkə" adlı publisistik qeydlərini qəzetimizin oxucularına təqdim edirik.***

Əvvəli ötən saylarımızda

Qadınlar...

Yaponiya sərhədsiz texnologiyanın, əyləncənin və utancaq insanların diyarıdır. Özünə xas mədəniyyəti ilə ninjalar, robotlar və ənənələri ilə sirli bir ölkədir. Amma yalnız sirli olan bunlar deyil, eyni zamanda yapon qadınları da olduqca fərqli gözəllikləriylə dünyanın marağını çəkir...

"Sakura budağı"nın müəllifi Vsevolod Ovçinnikov yazır: "Qədim Çində uşaq vaxtından qızların ayaqlarını bintlə möhkəm bağlayırdılar ki, pəncələri böyüməsin. Orta əsrlərdə Avropada da qadınlar özlərinə könüllü surətdə korsetlə işgəncə verirdilər ki, gözəl görünsünlər. Yapon qadını isə nəinki təkcə belini, həm də sinəsini sıxır, döşlərini herbarinin səhifələri arasında sıxılan çiçək halına salır. Bu adət ona aparıb çıxarır ki, əgər Qərb ölkələrində qadınlar sinələrini açırlarsa, yapon qadınları arxadan boyunlarını açırlar. Hətta Amerika işğalı Yaponiya torpağına striptiz gətirib lüt qadın bədənini alver obyektinə çevirəndən sonra da yaponlar bir çox məsələdə özlərinin əvvəlki təsəvvürlərinə və zövqlərinə sadiq qalmışlar" ("Sakura budağı", səh 131).

Ağ, mərmər dəri hər bir yapon qadınının əbədi arzusudur. Lakin bu, onların Avropa qadınları kimi görünmək istədiyindən irəli gəlmir. Sadəcə, onların dərisi günəş şüalarına fəal reaksiya verir. Bunun nəticəsində dəridə piqment ləkələr əmələ gəlir. Ona görə də Yaponiyada ağardıcı və işıqlandırıcı vasitələr zəruri və populyardır.

Bundan başqa, yapon qadınları düzgün, incə bədən quruluşu ilə də seçilirlər. Bəs niyə yaponlar kökəlmir? Bunun birinci və ən əsas səbəbi düzgün qidalanmadır. Yeməklərin hazırlanmasında balıq, dəniz yosunu, paxla, düyü, meyvə və yaşıl çaydan istifadə edirlər. Yüksək kalorili zərərli qidalardan uzaq dururlar.

Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, yapon qadınlarının orta yaş həddi 87-dən çoxdur.

Yaponlar, ümumiyyətlə, kişili-qadınlı sağlam həyat tərzi keçirməyə çalışırlar. Qidalanma ilə yanaşı, yaponlar hər gün müntəzəm şəkildə idman edirlər.

Tokionun küçələrində nəqliyyat vasitəsi olaraq velosipeddən istifadə edən yaponlar demək olar ki, çoxluq təşkil edirlər.

V.Ovçinnikov yapon adət-ənənələrini təsvir etdiyi "Sakura budağı"nda müşahidələrinə əsasən yazır ki, yapon ailəsinə qonaq təşrif buyurarkən qapının ağzında onu ancaq ev sahibəsi qarşılayır, qonaq ev sahibi ilə otaqda, ayaqqabısını çıxarıb tatami üzərində təzim üçün lazım olan vəziyyətdə əyləşəndən sonra salamlaşır. Ev sahibi qonağın qarşısında əyləşib söhbət edir, arvadı dinib-danışmadan xidmətçi vəzifəsini yerinə yetirir, ailənin bütün digər üzvləri isə hörmət əlaməti olaraq, ümumiyyətlə, gözə görünmürlər.

Ailənin təntənəli günləri bir tərəfə qalsın, adi günlərdə də masa arxasında pozulmaz qayda ilə əyləşmək tələb olunur. Evdən çıxan, yaxud evə gələn hər kəsə - "Yaxşı yol!", yaxud "Xoş gəlmisiniz!" - demək adətdir.

Boris Piliyak "Daşlar və köklər" kitabında Yaponiya və yaponlar haqqında belə bir maraqlı fikir söyləmişdir: "...Deyirlər ki, Yaponiya öz qəlbi ilə köhnəlikdə, zehni ilə yenilikdədir. Bəlkə də yapon xalqının zehni ilə qəlbi əl-ələ verib addımlayır... Bəs Yaponiyanın keçmişində olan, xalqa bütün yenilikləri qəbul etmək bacarığı verən nə kimi qüvvələrdir?

Yapon xalqının məişətinə, adətlərinə, onun etikasına, estetikasına diqqət edirəm. Minillik məişət və adətlər - varlığa çevrilmiş şüur, məişət, adətlər - doğrudan da, mamont dişləri kimi möhkəmdir".

Geyşalar

Dünya həmişə qadın gözəlliyi qarşısında aciz qalıb. Bu, danılmaz faktdır. Əyləncə həyatında kişi müştərilərə nəğmə oxuyaraq, rəqs edərək, müxtəlif oyunlar və söhbətlərlə zövq verən qadınlar keçmişdən geyşa adlanır. Bu sözün hərfi mənası "incəsənət adamı" deməkdir. İlk qadın geyşa Kasen olmuşdur. O, 1761-ci ildən geyşalığa başlamışdır. Həmin dövrlərdə iki növ geyşalar vardı. Bəziləri qonaqları əyləndirərək onlara qulluq edənlər ("siro-geysya" - "ağ geyşalar") idi. Bəzilər isə bədənlərini də ("korosi-geysya" - "qara geyşalar") sata bilərdilər.

Son 30-40 ildə barlarda, restoranlarda qərbli qadınlar kimi həyat tərzi keçirən yapon xanımlar artıb-çoxaldıqca geyşaların demək olar ki, sayı azalan xətt üzrə gedir.

Geyşaların XVII əsrdən üzü bəri yaşadıqları bölgələr "hanamaçi", yəni "çiçək məhəlləsi" adlandırılırdı. Geyşalığın "qızıl əsri" - çiçəklənən dövrü XIX əsrin 50-60-ci illəri olmuşdur. Həmin dövrlərdə geyşalar, sözün əsl mənasında, ulduzlara çevrilmişdilər. Hətta şairlər və rəssamlar geyşaları özlərinin "ilham pərisi" hesab edirdilər.

Əvvəllər kişilər geyşalarla ailə qurmaqdan çəkinirdilər. Lakin gözəlliklə yanaşı, onların həm də yüksək mədəniyyəti kişiləri başdan çıxarmağa bəs edirdi. Təbii ki, bu qadınların içində sənətini ailəsinə qurban verənlər də olurdu.

Geyşa mədəniyyətinin mərkəzi ilk olaraq Kioto, Osaka və Tokio şəhərləri olmuşdur. Müasir dövrdə geyşa əyləncələri Yaponiyada ən bahalı əyləncələrdən sayılır. Ənənəvi olaraq geyşaların sifəti dümağ rənglənir, dodaqlarına qıpqırmızı pomada çəkilir.

Üzü ağappaq qrimlənmiş geyşalar, əsasən, çay evlərində çalışırlar. Bu çay evləri kənar şəxslər üçün qapalı dünyadır və oraya giriş çox bahalıdır. Burada geyşalar rəqsləri, mahnıları, oyunları və müdrik söhbətləri ilə öz qonaqlarını əyləndirməklə məşğul olurlar. Lakin "sevgi kahinləri" ilə geyşaları qarışdırmaq lazım deyil. Geyşalar kişilərlə intim münasibətdə olmur. Ta qədimdən müasir dövrlərədək geyşalığın tamamilə qadağan edilməsi mümkün olmamışdır. Çünki bu peşənin kökü Yaponiyada çox dərin iz salmış bir ənənəyə söykənmişdir. Hətta 1957-ci ildə Yaponiyada əxlaq pozğunluğu qəti

qadağan olunanda belə, bunun geyşalara heç bir aidiyyəti olmamışdır.

Yaxın dövrlərə qədər Yaponiyada geyşalığa böyük maraq vardı. Hətta bəzi ailələr qızlarını təhsil alması üçün erkən yaşlarında geyşa evlərinə verirdilər. Şikomi adlanan bu qızlar ev işləri ilə məşğul olur, çox ciddi nəzarət altında çalışırdılar. 13 yaşından 18 yaşına qədər olan qızlar təcrübəli geyşa kimi işləyirdilər. Təcrübəli geyşalar xüsusi geyimi, kimono və fərqli saç düzümü ilə seçilirdilər. Onları maiko, yəni uşaq rəqqas adlandırırdılar. Maikolar "böyük bacıları" tərəfindən tərbiyə olunur, onlara müştərilərlə necə rəftar etmək öyrədilirdi. "Midzuaqe" mərasimindən sonra onlar yeni status qazanırdılar. Həmçinin, önəmli bir müştəriyə çox böyük pul qarşılığında bəkarətini pozdurur və "qazandığı" pulun böyük qismini yetişdirildiyi geyşa evinə təhsil xərci olaraq ödəyirdilər. Bundan sonra saç düzümünü beş dəfə dəyişə bilirdilər və hər dəyişim onların böyüdüyünü simvolizə edirdi. Nəhayət, "erikac" mərasimindən sonra maikolar qırmızı yaxalığı ağ yaxalıqla əvəz edirdilər. Bu, geyşalara təxminən iyirmi yaşında qismət olurdu.

İnsan resursları

Yaponiya elə bir məkandır ki, əsrarəngiz təbiəti, ekoloji təmizliyi ilə dünya xalqlarının diqqətini cəlb edir.

Heç bir təbii sərvəti olmayan Yaponiya insan resursları ilə zəngin bir ölkədir. Yaponlar demişkən, "Bizim ən böyük sərvətimiz insan resurslarımızdır". Bəli, o insan resurslarıdır ki, hər il bu ölkədən öz yeni kəşfləri ilə Nobel mükafatına layiq görülən alimlər çıxır. Bu göstərici də həmin ölkənin zəngin potensiallı insan resurslarına malik olduğuna və onların öz ölkəsinin iqtisadiyyatının inkişafında gecə-gündüz səylə çalışmalarına ən bariz sübutdur. Yaponiyada, bir çox ölkələrdən fərqli olaraq, firma və şirkətlər daxili münaqişələrin həll olunmasına daha çox əhəmiyyət verirlər. Yaponiyada insan resurslarına, şirkətdaxili sabitliyin təmin edilməsinə, Amerikada isə maliyyə resurslarına, kapitalın dinamik inkişafına üstünlük verilir. Yaponlar insana iqtisadi, sosial, psixoloji, mənəvi bir tələbat kimi yanaşırlar. Buna görə də orada şirkət heyətini idarə etmək məharəti menecerin ən böyük üstünlüyü kimi qiymətləndirilir.

Biznesmenlər başa düşürlər ki, istehsal amillərindən biri kimi insanla maşını bir sıraya qoymaq olmaz. Elə etmək lazımdır ki, işçi öz təşkilatı üçün faydalı və kollektivin ayrılmaz bir üzvü olduğunu hiss edə bilsin. Belə bir konsepsiyanın məntiqi nəticəsi olaraq, bu fikir sonralar Yaponiyada "İnsan potensialı" modeli kimi geniş bir miqyasda tətbiq edilməyə başlandı. Azərbaycanda yapon iş adamları üçün əhəmiyyətli biznes imkanları var. Yapon iş adamları Azərbaycan və yapon xalqlarının dostluğuna böyük önəm verirlər. 2012-ci ildə ölkəmizə səfər edən yaponiyalı ekspert Kazuyasu İşida Azərbaycanın, xüsusilə Yaponiya üçün də əhəmiyyətli olan təbii və zəngin sərvətləri, qədim və zəngin mədəniyyəti, insanlarının mehribançılığı, qonaqpərvərliyi haqqında xoş sözlər söyləmişdir. Tokionun ticarət və əyləncə mərkəzi kimi tanınan Şibuyada yapon iş adamlarını özündə birləşdirən "Kaonaga club"da yüzdən çox iş adamının qatıldığı tədbirdə yapon biznesi üçün maraq kəsb edən ölkələr sırasında Cənubi Qafqaz regio-

nunun lider dövlətinə çevrilmiş Azərbaycan haqqında da söhbət açılıb.

"Kaonaga club"ın prezidenti Yoşinobu Kanayama yapon biznesi üçün maraqlı olan ölkələr - Azərbaycan, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, İslandiya, Sudan və Filippin haqqında məlumat verib. Tanınmış iqtisadçı-ekspert, "Cross Border Club"ın prezidenti Kazuyasu İşida son üç ildə Azərbaycana 12 dəfə səfər etdiyini və özü ilə birlikdə təxminən 350 yapon iş adamını gətirdiyini bildirib. Qeyd edilib ki, artıq bir neçə sahədə Azərbaycanla uğurlu və davamlı biznes əlaqələri qurulmaqdadır. Azərbaycanın biznes həyatının perspektivləri çox parlaqdır. Dünyanı bürüyən iqtisadi böhran dövründə yapon kiçik və orta biznesinin inkişafında məhz bu ölkələrin, xüsusilə Azərbaycanın mühüm rol oynaya biləcəyi qeyd edilib.

Yaponiyanın Hokkaydo Universitetinin doktorantı, Hokkaydo Universiteti Xarici Tələbələr Assosiasiyasının fəxri prezidenti Əliboy Məmmədovun fikrincə, son illər Yaponiya və Azərbaycan arasında ikitərəfli münasibətlərin inkişafı, qarşılıqlı səfərlər, kadr mübadiləsinin artması, mədəni əlaqələrin sürətli inkişafı, eyni zamanda, biznes sahəsində gözəçarpan işlərin görülməsi, Azərbaycana Yaponiyanın kiçik və orta sahibkarlarının böyük maraq göstərməsi Yaponiya-Azərbaycan Əməkdaşlıq Assosiasiyasının yaradılmasına təkan verib. Yapon iş adamları, elm xadimləri iki ölkə əlaqələrinin inkişafına dəstək məqsədilə Azərbaycan diaspor təşkilatının yaradılmasının vacibliyini vurğulayıb.

Yaponiyada ötən il yaradılmış diaspor təşkilatının əsas məqsədi Azərbaycanı tanıtmaq, Azərbaycan həqiqətlərini yaymaq, tariximizi, mədəniyyətimizi təbliğ etməkdir. Yeni təşkilatın yaradılmasında dəfələrlə Azərbaycanda səfərdə olmuş yapon iş adamları - Kazuyasu İşida, Yoşinobu Kanayama, Hirokazu Taniguçi Yoşimitsu İnamoto, Şiniçi İvaki, Rie Fujivara, Marie Kanayama, Hirotsugu Morişima və digərləri yaxından iştirak ediblər.

Son üç-dörd ildə 400-ə yaxın yapon iş adamının Azərbaycana səfərini təşkil etmiş sahibkar, eyni zamanda "World Investors TV" internet televiziya kanalının prodüseri Kazuyasu İşida, Yaponiyada Azərbaycan diaspor təşkilatının yaradılmasını yüksək qiymətləndirərək, bu təşkilatın Yaponiyada Azərbaycanın tanıdılması istiqamətində əvəzsiz xidmətlər göstərəcəyinə inamını ifadə edib. İki xalqın mədəniyyətində, adət-ənənəsində oxşar cəhətlər olduğunu qeyd edən Kazuyasu İşida məhz bu amillərin Azərbaycana yaponlar arasında sevgi və hörmət qazandırdığını deyib.

Təşkilatın əhəmiyyətindən bəhs edən iş adamı Yoşinobu Kanayama isə bildirib ki, bir çox ölkələrdə biznes və investisiya mühitini araşdırarkən yalnız Azərbaycanda özlərini rahat hiss ediblər. Azərbaycanlıların qonaqpərvərliyi, xaricilərə isti münasibəti onları cəlb edib və ölkəmizlə biznes, eləcə də mədəni əlaqələr qurmağa qərar veriblər.

Günəş və külək enerjisinə yatırımları ilə tanınan mütəxəssis Hirokazu Taniguçi yeni diaspor təşkilatının xalqlarımızı daha da yaxınlaşdıracağına, mədəni əlaqələrin inkişafı vasitəsilə, siyasi və iqtisadi əməkdaşlığın gücləndirilməsinə böyük töhfələr verəcəyinə əminliyini ifadə edib.

Diasporun təşkilat rəhbəri Əliboy Məmmədov Yaponiya-Azərbaycan Əməkdaşlıq Assosiasiyasının yaponiyalı üzvlərinin sayını iki il ərzində 1000 nəfərə çatdırmağı və müntəzəm olaraq Azərbaycana dair elmi, maarifləndirici tədbirlərin keçirilməsini planlaşdırır.

Ədəbiyyat.- 2018.- 14 aprel.- S. 23.